

Конкурс п'єс "Драма. UA", спрямований на популяризацію сучасної української драматургії, відкрив для нашої сцени, а відтак і для глядача, чимало справді талановитих авторів. Завдяки конкурсу текстами молодих драматургів починають серйозно цікавитись також і літературні та театральні-мистецькі видання. "Просценіум" пропонує своїм читачам п'єсу «Полярники», авторство якої належить Марії Вакулі.

Марія Вакула народилася у Києві, в сім'ї архітекторів. Після закінчення школи отримала архітектурну освіту. Першу п'єсу "Вагітна Лола, або Труп на кухні", за яку була удостоєна 3-ї премії видавництва "Смолоскип", написала 2010 р. Відтоді успіх раз по раз наздоганяє молоду авторку. Наступні дві п'єси – "Сонні пігулки" та "Катрін у пастці" – серед переможців конкурсу п'єс "Драма. UA – 2011" (3-тя премія). П'єса "Абонемент no.7. Інша сестра" була прочитана під час Тижня актуальної п'єси 2012 р. Як учасниця Першої "Драматургічної резиденції" у рамках IV Фестивалю сучасної драматургії "Драма. UA" (2013) Марія Вакула написала "Від відредазоване чорне" (режисер сценічного читання п'єси – Антон Романов). Того ж 2013-го р. п'єса "DiCaprio" посіла друге місце у конкурсі п'єс "Драма. UA".

Серед 68 текстів 57 авторів, котрі були учасниками V Конкурсу п'єс "Драма. UA – 2015", перемогу здобули "Полярники" М. Вакули. Уперше цей твір вийшов до глядачів 22 грудня 2015 р. на Першій сцені сучасної драматургії (Львів, режисер сценічного читання – Олег Онещак, виконавці – Мирослава Рачинська та Олег Онещак).

Вікторія Швидко

ПОЛЯРНИКИ

(з розповідей справжніх полярників)

Автор: Марія ВАКУЛА

Стан: замерзлий.

Темп: надто врівноважений.

Місце дії: Південне полярне коло.

Фон: крики сніжних буревісників, антарктичних поморників та королівських альбатросів.

Ключове слово: проджеріти.

Буревісник Поморник

Дійові особи:

Ді – полярник

та його наречена Ді

[За попередніми підрахунками до аеропорту Мак-Мердо залишалося менше двох діб ходи пішки. Ми йшли вдвох – я і моя дружина. Точніше, вона ще не була мені дружиною. Але на безіменному пальці її правої руки вже красувалася обручка ціною у 8 тисяч. Але ми йшли пішки... Одружитися ми намагалися вже втретє. Ми були такою собі парочкою невдах. Нам нічого не вдавалося з першого

разу. Ну геть нічого. З цією обручкою Ді ходила вже третій рік. І третій рік ми планували весілля. Два попередніх рази нам просто не вистачило грошей. Насправді їх бракувало і зараз. Але тягнути вже були нікуди. І тепер ми йшли засніженою Антарктикою, західною її частиною, на одну добу довше. Ді забула на станції свою весільну сукню. І довелося повертатися за нею. А в аеропорту чекав літак на материк, і звідти – на Домінікану. Літаки літають лише до початку квітня. І якщо ми хотіли забратися геть, то часу в нас було обмаль.

Справа в тому, що Антарктика не пробачає легковажності. І я з жахом інколи позирав на Ді. Вона йшла зліва від мене. Дивилася собі під ноги. Йти було важко. У Ді за спиною у чохла тяглася слідом за нею її весільна сукня. Ді все ще боялася її зім'яти.]

[Дійсність створюється в пам'яті. Про це писав Пруст. Речі, які я сьогодні бачу вперше, не здаються мені справжніми. Те ж саме було з Ді, коли вона ступила на територію станції вперше.]

Ді: Печалька...

[Все, що Ді знала про Антарктику, не виходило за межі знань, які вона знаходила в інтернеті. Ді приїхала до мене на вантажному судні пів місяця тому. А з порту її сюди доставив гелікоптер. Прибула сама, без зміни. Станцію збиралися закрити через недостатнє фінансування. Спочатку Ді тут було важко – це було помітно.

Коли Ді прибула на станцію, першого тижня вона виходила зі мною двічі на день. Спочатку до прибудови, де містилися основні прилади та датчики. Прибудова стояла метрів за 400 від житлового будинку. А вдруге – за 1 км від станції, де я запускав метеозонди та метеореологічні ракети. Всі ці 400 метрів та 1 км Ді що на день двічі проходила по снігу на високих підборах. Щоб справити на мене враження.

Ді прибула на станцію першого березня. Першого березня, за п'ятнадцять хвилин до її прибуття, я заблокував доступ зі свого комп'ютера до всіх інтернет сторінок, окрім домена Антарктики .aq.]

Ді: Я люблю, коли ти говориш. Я люблю тебе слухати. Ти завжди кажеш розумні речі.

Може, й не завжди. Може, це я недостатньо розумна. Але принаймні, коли ти їх кажеш, вони здаються розумними.

Ді: Важко говорити розумно при температурі 13 градусів за Фаренгейтом.

Ді: Це скільки за Цельсієм?

Ді: –10.

Ді: Печалька... Зараз не так вже й холодно. Чи я вже просто звикла.

Ді: Тут і за рік не звикнеш. А ти лише два тижні...

[Тишу тут майже ніколи не порушували. Ніхто не мав на це права. В Антарктиці майже не розмовляють. І на це є багато причин. По-перше, важко через надто низьку температуру. По-друге, ні до чого. По-третє, нема про що, тут нічого не відбувається. Кожний наступний день боляче ранить схожістю на попередній. Кожний день починається так, ніби підіймається завеса перед початком якогось гігантського, чарівного з величезної бездіяльності всесвіту, ніби єдиним завданням дня є показати, що нічого не змінюється, нічого не відбувається. Це діється справді, космічного масштабу штука. Нас обманюють, а ми віримо. А я щодня, де б не був, о третій годині бачу цього птаха, який летить на мене ніби ядерна ракета.

Єдине, що могло порушити тишу в Антарктиці – це був цей птах та вітер. Той звук, коли птах ковзає засніженими або зовсім крижаними скелями, скидався на шуркіт та скімлення. А потім знову запанувала тиша. Від цієї тиші навіть у вухах дзеленчало.]

[Одружитися на Домінікані – звичайно, було ідеєю Ді. Коли вона приїхала, і я зрозумів, що від цього не відкараскатися, то запропонував обвінчатися у церкві Святої трійці на острові Ватерлоо, неподалік від станції “Берменгаузен”. Але Ді цілий день старанно вивчала карти, і сказала своє рішуче “ні”. До аеропорту в Мак-Мердо відстань була менша. Дарма, що потім ще летіти на Домінікану з двома пересадками.]

[Я йшов і дивився на заспане море. Небо було позбавлене того синювато-чорного відтінку, котрий свідчить про близькість відкритого моря. За рік я відростив 28 см бороди. Я її лінійкою весь час міряю. Я її, звичайно, інколи підстригаю. Тому вона могла бути і довшою. Ді сказала, що на континенті зараз бороди в моді. Що їй подобається. Тут бороди в моді завжди.]

Ді зупиняється.

Ді: Ми робимо привал?

Ді: Так.

Ді: Надовго?

Ді: На ніч.

Ді: Тут не буває ночей.

Ді: Формально, так.

Ді: Ді, ми точно не заблукали?

Ді: Ні, все під контролем, Ді.

[Напинав намета я сам. Ді нічого цього робити не вміла. В такому антарктичному поході вона була вперше.]

[В Антарктики є свій власний запах. Як у жінок. Інколи підходиш до якоїсь жінки і відчуваєш, що запам’ятаєш її саме за її запахом. Бо більше ні в кого такого немає. Щоправда, підходити тоді треба дуже близько. І це не запах парфумів. Це запах шкіри, мускусу чи чогось ще – достеменно не знаю. Такий запах є не у всіх. У Ді його не було. А може, я просто не встиг його вчасно вирізнути, допоки зовсім до неї не звик. Але тут він був не потрібен. Тут був запах Антарктики. Особливо він відчувався при сильних морозах. Ним пронизана вся континентальна Антарктика. Він ледь помітний, зовсім незначний і тому зазвичай на нього навіть не звертаєш уваги.. Але при особливо сильних морозах я його завжди відчував. Якийсь час я намагався знайти порівняння, але здався. Вже після, коли минули сильні холоди, я зрозумів, який то був запах – “карамельна ваніль”.

Загалом, це моя ідея не брати транспорт. Я хотів пройтися пішки. І тепер я просто насолоджувався цим запахом.]

[Палатку я розбивав не довго. Вітру майже не було. Я взяв лопату й почав вирізати зі спресованого снігу куб. Ді за всім цим спостерігала як птах. Вона нахилила голову трохи набік. Присіла зручніше на великий камінь в ущелині. І просто дивилася. Ді взагалі була неговірка. Щоб почуватися комфортно, їй не обов’язково треба було розмовляти з людьми, підтримувати бесіду. В цьому плані вона була безпосередньою – не хочеш говорити, не говори. Я давно помітив, що вона любила більше мовчки спостерігати за світом, аніж розповідати про нього. Мені це в ній подобалося.

Кубами криги я закріпив кути палатки. Це був наш запас прісної води. Може, навіть завеликий.

Втомлено та байдуже я знову подумав про Ді. Про що вона зараз розмірковувала, сидячи в двох метрах від намету? Я занадто довго пробув сам в Антарктиці. Мені тепер здавалося незвичним чиесь дихання поряд й незвично, що треба з кимось говорити.

Я відчув утому. В Антарктиці швидко втомлюєшся. Загалом, відчуваєш себе непогано, але швидко ходити та підіймати дуже важкі речі не можеш. Одразу з'являється задишка та паморочиться в голові. Уві сні в тебе зупиняється дихання. Це називається апное. Від цього дуже втомлюєшся. Тому що практично не висипляєшся. Але це не так уже й важливо, тому що взимку у багатьох все одно починається безсоння. Через місяць після прибуття на станцію у людей інколи траплялися галюцинації – здавалося, що зблизька пролетіла муха. Але мухи тут, звичайно, бути не могло. А якось я прокинувся від того, що здалося, ніби поблизу літає комар. Людина тут не живе. Людина тут повільно помирає.]

Ді сідає на камінь поруч з Ді та дістає з кишені губну гармоніку.

Ді: У тебе є улюблене слово?

Ді: Ні. А повинно бути?

Ді: Мабуть, просто запитала.

Ді: Ну якщо ти запитала, то в тебе повинно бути улюблене слово.

Ді: Правильно.

Ді: То яке?

Ді: Відчай.

Ді: Найправильніше слово на Антарктиці.

Ді: Чому?

Ді: Слово “відчай” тут набирає надто особливого змісту.

[Я заграв. Заграв перше, що спало на думку. Ryan Adams. На Антарктиці вдається видобувати з неї особливо трагічні звуки. Може, це через сухість повітря? Чи тут просто все в декілька разів трагічніше? Я уважно подивився на свою гармоніку. Ні, зовсім звичайна С-мажорна діатонічна губна гармоніка з десятьма отворами.]

Ді: Крига довго тримається.

[Я злякався свого власного голосу. Він здався мені тонким та невиразним серед студених скель, що приглушували будь-який звук. На якусь мить мені здалося, що і Ді помітила цю фальшиву нотку в моєму голосі. Вона дивилася на мене ніби вимагала пояснень.]

Ді: Навчиш мене грати?

Ді: А витривалості в тебе вистачить?

Ді: Так, вистачить.

Ді: Тоді тримай.

Спочатку треба навчитися брати акорди, а не окремі ноти. Так легше. Так я вчився, принаймні. Нота – це один отвір. Акорд – це три отвори. Треба брати ноти на вдиху в нижньому регістрі, це з першого по п'ятий отвори. Згорни губи трубочкою. Отак.

Ді: Отак?

Ді: Так... Чого ти смієшся?

Ді: Що таке регістр?

Ді: Це група отворів, що мають різну висоту звуку, але однаковий тембр.

Ді: Печалька... Я правильно роблю?

Ді: Поки що, так.

Ді раптом забирає гармоніку від своїх губ.

Пауза.

Ді: Я звільнилася з роботи.

Ді: Справді?

Ді: Так.

Ді: Були якісь вагомні причини?

Ді: І так, і ні.

Ді: То які?

Ді: Я більше не можу це робити.

Ді: Чому?

Ді: Бо це неправильно. Я працюю на двох жінок, які витрачають гроші не на те, на що повинна їх витрачати жінка. І це не їхні гроші. Вони їх вкрали. І будують на них собі розкішні палаци. Не рахують витрат. Роблять все це безглуздо. Оце їхнє будівництво вже триває шість років. Гроші просто закопані. В цьому немає ні естетики, ні краси, ні функціональності. І головне, що немає жодної соціальної потреби. Я не розумію, кому це потрібно. Я архітектор. Я повинна будувати школи, лікарні, дитячі садки, театри, філармонії, бібліотеки. Мене цього вчили. І не вчили будувати розкішні, несвоєчасні, естетично бідні палаци. І ці жінки. Вони не тим займаються, ця дочка з матір'ю. Чому вони не допомагають знедоленим дітям? Вони ж жінки. Де ці школи? Де лікарні? Де дитячі садки? Де бібліотеки? Де хосписи? Їх ніхто не будує. Вони нікому там не потрібні. Отже, я там теж нікому не потрібна. Бо я соціально некорисна. Я не відчуваю себе корисною. Печалька...

[Найважчим періодом нашого сумісного з Ді життя за три роки був час, коли вона слухала Ноггано.

Розмова не клеїлася, це вже було зрозуміло. І єдине, що залишалось – їсти. В будь-якій невизначеній чи нервозній ситуації треба їсти.]

Ді йде до намету. Потім повертається. Виносить їжу.

[Війну оголосили, поки Ді добиралася з аеропорту до станції. Оголосили за 15 хвилин до її приїзду, вже не пам'ятаю достеменно в котрій годині. Пам'ятаю лише, що цього якраз вистачило, щоб заблокувати всі інтернет домени окрім .aq. Я зняв рукавиці та потягнувся до кишені за пачкою цигарок, яка залишилася майже неторканою від самого мого приїзду. Прибувши до Антарктики, я закурив лише раз. З приїздом сюди Ді курити кортіло все частіше. Із зім'ятої пачки я вибрав одну сигарету, з якої ще не висипався тютюн. Я закурив. Та одразу сплюнув тютюнові крихти.

Гранітний мис, Шоколадний мис, Мармуровий мис, Масляний мис. Я з насолодою повторював ці назви у себе в голові. Мені подобалося, що вони звучать так звичайно та повсякденно. Тепер це були назви рідних, близьких місць. І навіть Ді зі своїм поверненням не змогла цього змінити. Їхня рідність підтверджує моє антарктичне підданство.]

[Пропливали останні айсберги, наближалися холоди.

Цигарка погасла прилипла до нижньої губи. Розкурювати знову не варто. На морозі в неї був різкий сухий присмак.

Ді встала. У Ді були рухи дорослої жінки. Інколи це відлякувало. Як інколи відлякували згадки про центральне опалення. Звичні речі тут здаються дивними та недоречними.

Я стискав у руках книжку. Жадан. Це все, що мені було потрібно тут. За рік я перечитав її 64 рази.]

“Лиши мені в’язані ковдри з довгою ниткою холоду,
з давленими цитринами,
з танковими формуваннями.
Мої коридори вільні. Але я втрачаю нагоду,
так і не змігши відмовитись від награного хвилювання.
Лиши мені тепле взуття і сухе волосся...”

Ді повертається з намету. Сідає на своє місце. В руках у неї кишеньковий ніж, яким вона відкриває консерву.

[Засніжене летовище... Впродовж цього року я часто уявляв собі аеропорт Мак-Мердо. Я його настільки часто уявляв, що навіть забув, як він виглядає насправді. Останній рейс на материк буде 3-го квітня. Про це повідомили з бази Скотт.

Тепер Ді сиділа ліворуч від мене. Вона навчилася відкривати консерви ножем. І тепер робила це сама. Мені здається, їй це навіть почало подобатися. Вона більше не боялася за свій манікюр. Бо за два тижні від нього все одно нічого не лишилося.

Ді сиділа й спостерігала за птахами. Тепер, в дорозі, вона це робила доволі часто, їй подобалося чути їхні крики. Особливо буревісників. Вона ще не знала, що від них жахливо тхне. Бо вони ще жодного разу не наблизилися до нас, щоб запах можна було відчутися. Тому Ді не вірила мені, що від них жахливо тхне. Ді вони здавалися особливо красивими зі своїм бурим пір’ям, яке аж виблискувало на білому снігу.

Коли Ді так сиділа з ножем у руці та повільно пережовувала рибні консерви, мені здавалося, що вона більше не відчуває холоду. Напевно, так і було. Ді більше не звертала уваги на те, як різкий вітер куйовдив її волосся, що вибивалося з-під шапки. Загалом, Ді любила Антарктика. В ній було щось від скандинавів. Вона завжди була надто спокійною, надто стриманою та надто холодною. За три роки Ді жодного разу не влаштувала сцени, не жбурнула телефона об стінку та не запитала нічого дурного. Напевно, вона мене дійсно кохала. Інколи Ді, так поївши та просто сидячи, намагалася імітувати крики птахів. В неї непогано виходило. Інколи їй навіть відповідали. Тоді Ді вдоволено посміхалася та просила в мене ще шматочок консервованої риби, ніби винагороду за її старання. В такі моменти вона і сама ставала схожою на південноатлантичного птаха. Я не знаю, що з нами буде на засніженому летовищі Мак-Мердо. Коли я буду змушений пояснювати це Ді. Що ми обоє тепер можемо не мати громадянства. Що ми обоє, можливо, будемо змушені залишитися на нейтральній території. Єдиній нейтральній території на планеті Земля. Принаймні поки що. І я навіть не можу з впевненістю сказати, чи вона захоче залишатися тут зі мною. За ці два тижні багато чого могло змінитися. За ці два тижні, коли я відключив інтернет, щоб Ді не дізналася про війну.]

Ді: Ді, я повинен тобі в дечому зізнатися.

Ді: В чому саме, Ді?

Ді: Я все ніяк не знав, як тобі сказати. Все добирав слушні слова.

Ді: Уже добрав?

Ді: Ні. Ще ні.

Ді: В чому ти хочеш мені зізнатися, Ді?

[Хай би що я казав Ді, мій голос мені здавався не моїм, зовсім чужим. Тому, може, і промовляв він не те, що треба було.]

Ді: У мене є дитина, Ді.

Ді: Справді?

Ді: Справді, Ді.

Ді: І ти мені зараз це кажеш, на середній товщині льоду 1880 м?

Ді: Так, Ді.

Пауза.

Ді: Гаразд, Ді. Я здогадувалася.

Ді: Справді, Ді?

Ді: Справді.

Пауза.

Ді: І як давно?

Ді: Від самого початку, Ді.

Ді: Так?

Ді: Так... Печалька...

Пауза.

Ді: Хто це? Дівчинка чи хлопчик?

Ді: Дівчинка.

Ді: Скільки їй років?

Ді: Дев'ять.

Ді: Вже майже доросла.

Ді: Так, Ді.

Ді: І як вона жила без тебе весь цей рік?

Ді: Ну ми розмовляли у скайпі. Як з тобою.

Ді: Печалька... Вона любить тебе?

Ді: Так. І я її теж дуже люблю.

Ді: Це добре, Ді.

Пауза.

Ді: Якого в неї кольору волосся?

Ді: Вона чорнява.

Ді: Як ти.

Ді: Вона взагалі на мене більше схожа, ніж на свою матір.

Ді: Як її звать?

Ді: Саша.

Пауза. Ді бере Ді за руку.

Ді: Вона займається балетом?

Ді: Так. А чому ти спитала?

Ді: Просто спитала. Багато дев'ятирічних чорнявих дівчат на ім'я Саша займаються балетом.

Ді: Її мати і досі зі мною не розмовляє.

Ді: Печалька...

Ді: Вона тоді суд зі мною затіяла. Але тільки й того, що отримала менші аліменти.

Ді: І коли ти збираєшся мене з нею познайомити?

Ді: А треба?

Ді: Я хочу з нею познайомитися. Ми ж одружуємося.

[Я вирішив пройтися.

76-го року народження. Зріст 178 см. Вага 86 кг. Об'єм грудної клітки 110 см. Розмір ноги 44,5. Довжина брюк 32. Одружений. Майже. Телефон +380673210849. Але хто подзвонить? Хто згадає? Застрахований на 35 тисяч євро. Чи не забагато? Зроблені щеплення проти дифтерії, тифу, правця поліомієліту та віспи. Група крові третя, резус фактор негативний. Навіть брати спочатку не хотіли, така рідкісна. Зуби цілі. Зір хороший. Бронхіальні труби функціонують нормально, хоча спостерігається деяка сухість при низькій вологості повітря антарктичних широт. Стать чоловіча. І це до болю відчутно. Повітря було насичене крихітними кристаликами криги, вони осідали й легким серпанком покривали мій анорак та накопичувалися в швах і складках. Я не відчував їхнього дотику до обличчя й не міг розглянути їх, але поступово мій одяг покривався шаром крижинок.

Тепер вже нічого не буде, як раніше, як було. Відбулася якась важлива подія. З тих, що залишають у житті людини слід, що позначають кінець якоїсь епохи і початок чогось нового.

Крижини, не поспішаючи, вливалися в потік, що відходив на північ. Як тільки кромку заливала чиста вода, ще одна крижина відламувалася і вирушила своїм шляхом. Декілька хвилин потому величезне крижане поле на півночі від мису відірвалося та дуже повільно почало сунути від суходолу. Світ навколо мене руйнувався. Старий, спокійний та звичний ландшафт зникав.]

[Після розпаду Радянського Союзу, 1992 року Росія оголосила себе правонаступницею всіх антарктичних станцій СРСР і відмовила Україні в передачі однієї з них.

Станція Вернадського, на якій я пробув рік, була заснована 1953-го року як британська станція "Фарадей". В лютому 1996-го року її придбала Україна за символічну ціну в 1 фунт стерлінгів у Британії і була передана Англійським Антарктичним товариством. Ді колись розповіла мені, що одного разу купила квиток на автобус з Брюсселя до Парижа за символічний 1 фунт стерлінгів. Придбати полярну станцію за символічний 1 фунт стерлінгів їй і не снилося.

В Антарктиці особливо гостро видно, що сьогоднішній конфлікт насправді не між Україною і Росією. А між Росією та США. Нині сім країн мають претензії на вісім територій Антарктики. Після Антарктичного договору претензії на території нижче 60 паралелі визнані лише країнами, які їх висунули. Тим не менш, їх іноді відображають на картах Антарктики – та це не означає офіційного визнання. Окрему позицію зайняли США і РФ, які не заявляли конкретних територіальних претензій на Антарктику, але, однак, оголосили її зоною своїх інтересів. При цьому обидві держави не визнають претензій інших країн, так само, як і претензії один одного.

Держави утворюються і розпадаються. А люди продовжують жити.

Біля моїх ніг лежав знівечений висохлий труп пташеняти пінгвіна – зморщений, пожовклий, з жовтуватим відливом, з роззявленим дзьобом та порожніми очними ямками, які, здавалось, хотіли щось сказати, але вже годі було зрозуміти, що саме. Крила та коротенькі ноги були витягнуті. На них ще збереглися клаптики лускатої шкіри і пір'я. Таких смертей за останні п'ять місяців я бачив багато. Я роззирнувся навколо й побачив ще трупи птахів, великих та маленьких, кістки, уламки кісток, мов уламки потоплених суден, крила, лапи, голови, хребці. Вони були розкидані на поверхні чи наполовину вкриті гуано та засохлим брудом. І останки тварин, і останки гуано зсохли від постійної сухості

антарктичного холоду. Я торкнувся ногою скелету та відчув якусь байдужість та голод. Я вирішив повернутися. Чим більше бачиш, тим менше хочеться про це говорити. Ді розповідала йому про це. Коли вони зідзвонювалися по скайпу. Що в особливо важкі дні не вистачало саме його. І дуже важко було себе стримувати, щоб не вішатися на когось іншого. Бо хотілося тільки спати та їсти. Але ще більше кортіло просто трахатися. І от тепер він це відчув. А може, це все війна цьому причиною, цей тваринний страх, який супроводжує її. Але тепер він знав як це, хоча тоді йому здавалося дивним, що Ді і ділиться з ним таким і не боїться його втратити. Справа в тому, що Ді і на думку не могло спасти, що це ненормально, так вона звикла до цих тваринних відчуттів на площі, коли в тебе летять світлошумові гранати. Тепер він сам знав це. І дивлячись на понівечений труп тварини, він думав тільки про Ді, яка сиділа в ста метрах від нього, але була надто недоступна, бо в такий холод її, звісно, не трахнеш. Хоча, відколи вона прибула на станцію два тижні тому, він жодного разу про неї так не подумав, бо звук до того, що він постійно сам.]

Ді залазить до намету, та ставить примус. Дістає рацію.

Ді: Викликаю базу Скотт. Викликаю базу Скотт. 2.1_ УК з мису Ройдс викликає 21_ О з бази Скотт.

Пауза.

Ді: Викликаю базу Скотт. 7.1_ УГС з мису Ройдс викликає 7.1_ О з бази Скотт. Як ви мене чуєте? Прийом.

[Я говорив дуже чітко, тільки, як мені здалося, дещо уривчасто й схвильовано. Але ніхто ніби і не збирався відповідати, як і всі два тижні досі.]

Ді: Чую добре та чітко. Доповідати не маю про що. День був ясний. О третій годині дня я побачив у себе над головою поморника.

[Більше мені сказати було нічого.]

[Коли я вийшов з намету, поморник летів з моря в напрямку до мене. Потім він повернув та летів вздовж берега на північ, потім знову на південь, зробивши коло в низькому ширяючому польоті. Він став було опускатися на камінь, розпушивши опущений донизу хвіст та витягнувши розчепірені лапи.

Натискаючи на гальма, часто бив крилами, потім плавно перейшов на повільніший мах, підтягнув ноги та у віражі повернув у мій бік. Я наче скам'янів. Він летів крізь падаючий сніг, наче ядерна ракета, швидка та небезпечна. Я вже навіть бачив його зіниці над тяжким гачком дзьоба, сірі та коричневі плями на грудях, тверді, наче висічені різцем, лінії облямованих білим крил. Недбало, аж якось неохоче, птах опустив кінчик крила, розвернувся і, ніби підхоплений потоком повітря, пронісся над моєю головою, летячи на південь. Я глянув на Ді. Вона нічого не помітила. Але я не втримався].

Ді: Гейййййй!!

[Але мій голос був ледь чутний. Він потонув у крижаних скелях та відбився відлунням лише в горлянці та барабаних перетинках.]

Ді: Чого ти кричиш?

Ді: Просто. Просто захотілося.

[Увечері швидкість вітру досягла двадцяти миль на годину. Ми надто затрималися. Треба було виходити раніше.]

Ді: Коли ви з дружиною розлучилися?

Ді: Коли Саші було півтора року.

Ді: Зовсім маленька. Печалька...

Ді: Вона навіть не пам'ятає. Я дуже страждав, коли ми розійшлися. Весь час сварили-

ся через дитину. Я, бувало, просто приходив до них перші півроку та дивився як Саша грається. Сидів і дивився. Та не розумів, що відбувається. Я боявся втратити її...

Ді посміхається. Ді теж посміхається у відповідь.

Ді: Але тепер я щасливий.

Ді: Ти справді не хочеш трахатися?

Ді: Справді.

Пауза.

Ді: Ді, як звуть твою колишню дружину?

Ді: Маша. А що?

Ді: Ді, мені здається, я знаю твою колишню дружину. Ми з нею знайомі... Але нам не обов'язково зараз про неї говорити.

Пауза.

Ді: Не обов'язково. Але ми можемо, якщо ти, звісно, хочеш.

Ді: Ні, не хочу.

Пауза.

Ді: В неї хтось з'явився. Тому ми і розійшлися... А як ти здогадалася, що це вона?

Ді: Дитина... Дев'ятирічна чорнява дівчинка на ім'я Саша, яка займається балетом. Я з твоєю дочкою теж знайома, Ді.

Пауза.

Ді: Навіщо ти поїхав?

Ді: Тому що життя тут інше. Можна мріяти. Все просто. Різне пригадується.

Ді: Що саме?

Ді: Різне. Речі, про які забув багато років тому. Дуже важливі речі, які відбувалися вчора чи десять років тому, але про які ти забув, тому що тобі це неприємно. Свої гріхи. Як ти ображав людей. Як люди ображали тебе. Але тепер ти їм можеш це пробачити. І собі можеш пробачити. Згадаєш матір, з часів, коли тобі було три роки. Як тебе брав на руки батько.

Відчай, який ти відчував, коли тобі було п'ятнадцять. Як розлучилися і не розлучилися батьки. Як вперше побачив груди дівчини. Як вперше напився.

Ді: Це дуже складно – без жінок?

Ді: Інколи так. Схоже на головний біль після п'ятики, коли прокидаєшся годині о четвертій ранку. Або ще не лягав.

Ді: Печалька... Я через це і не люблю пити.

Ді: Не зовсім. Інколи можна лягти і просто уявити, що ти не сам.

[Високо над головою кружляв альбатрос.

Чому вони постійно повертаються туди, де народилися? І як вони знають, куди повертатися? Люди втратили частину своїх знань. Вони вважають, що стали розумнішими. Але насправді втратили частину знань.

Ми дуже мало знаємо про місце, де ми живемо. Про місце, де ми удаємо, що живемо. Про його історію. Про людей, що тут жили раніше. Про людей, що удавали, мовби жили тут раніше. Ні. Ми навіть дуже мало знаємо про людей, з якими живемо зараз. Чи удаємо, наче живемо. Амундсен та Скотт ненавиділи один одного. Скотт ненавидів

Амундсена. А той, мабуть, ставився до суперника, якого обіграв, з іронічним милосердям. Але американці 1956-го року вирішили все ж таки примирити їх та назвали свою станцію “Амундсен-Скотт”. Без гумору в Антарктиці здохнеш.

Наш шлюб міг вважатися легітимним тільки на Домінікані. За великим рахунком, ми могли і не одружуватися. Від цього б мало що змінилося. Але я попри все вирішив сказати правду. Головне, не проджеріти момент, коли ще можна сказати правду.]

Ді: Ді, я повинен тобі ще дещо сказати.

Ді: Навіть страшно уявити, що може бути цього разу.

Ді: Ти дуже здивуєшся, коли ми повернемося назад до Європи.

Ді: Чому, Ді?

Ді: В мене є ще одна дитина.

Пауза.

Ді: Печалька... Скільки їй років?

Ді: Два. Це хлопчик.

Ді: Добре, що ти зараз про це говориш.

Пауза.

Ді: Я не можу з тобою одружитися, Ді.

Ді: Тільки не говори це так, наче тобі і справді шкода, Ді.

Пауза.

Ді: Чому ти не можеш зі мною одружитися, Ді?

Ді: Тому що я вже одружений. На матері моєї дитини. Цього, дворічного хлопчика.

Ді: І ти це мені зараз кажеш, на висоті 2000 м над рівнем моря?

Пауза.

Ді: Не треба було вертатися за сукнею, я так і знала. Це був поганий знак.

[Зранку ми згорнули намет і вирушили у дорогу. Мовчки. Йти було важко. Ми йшли вже пів дня, коли я побачив на горизонті гелікоптер. Особливих думок за весь день не було.

Мені почало здаватися, неначе Ді ось тепер подобається в Антарктиці. Ми переважно мовчали. Але Ді посміхалася дедалі частіше. Вона тільки оце своє слово “Печалька...” дедалі частіше повторювала.]

[Лопаті гелікоптера зняли хмару снігу, коли машина повільно та незграбно спускалася на кригу озера. Вона хотіла бути подібною до птаха. Вся справа в ергономіці – подумав я про себе. Та одразу відігнав і ці думки так само незграбні, як і цей гелікоптер.

Ми з Ді стояли непорушно. Я відчував, як жахливий штучний вітер врізався мені в очі, ніздрі, сік обличчя гострими часточками снігу та піску. Коли мотор зупинився, стало видно, що навколо гелікоптера сніг виметено начисто. Лопаті все ще оберталися, але поступово сповільнювали свій рух. З гелікоптера вилізли другий пілот та технік. Вони мовчки стояли біля машини, розставивши ноги, і дивилися на нас. Ми і слова не мовили, дивилися на них, відділені півсотнею метрів холодного повітря. Лопаті перестали обертатися. Другий пілот з важким виглядом розстібнув одну з численних застібок-блискавок (його руки, ноги, груди та сідниці були всі покриті застібками, ніби йому, згідно з фахом, треба було мати певну кількість органів, які слід було прибирати та застібати, коли вони йому ставали непотрібні), дістав сигарети та простягнув їх техніку.

“Лиши мені в’язані ковдри з довгою ниткою холоду... Лиши мені тепле взуття і сухе волосся”

Наступні 20 років я збирався провести у Ді між ногами. Я дивився на Ді та благав Бога, щоб вона лишилася все ж таки зі мною. Натомість я обіцяв бути чесним та сумлінним.]

Музика в навушниках

Летіла зозуля через мою хату,
Сіла на калині, та й стала кувати.

Сіла на калині, та й стала кувати.
Ой, чого ж, Зозуле, ой, чого ж ти куєш?
Хіба й ти, Зозуле, добро мене чуєш?
Хіба й ти, Зозуле, добро мене чуєш?

Якби не чувала, то би я не кувала,
Про тебе, дівчино, всю правду сказала.
Про тебе, дівчино, всю правду сказала.

Ой, Боже ж мой, Боже, та що я наробила?
Козак має жінку, а є полюбила.
Козак має жінку, а є полюбила.

Козак і має жінку, ще й діточок двоє.
Ще й діточок двоє, чорняві обоє.
Ще й діточок двоє, чорняві обоє.

А я же тих діточок та й не випонаймаю,
З тобою, Марусино, в саду й погуляю.
З тобою, Марусино, в саду й погуляю.

Гуляв і Козаченько неділю й дві ночі,
Прийшов Козаченько до дівчини в гості.
Прийшов Козаченько до дівчини в гості.

Ой, Боже ж мой, Боже, який я й удався,
На чужій сторонці за жінку признайся.
На чужій сторонці за жінку признайся.

Не так же за жінку, як за дві дитини,
Розкололось серце на дві половини.
Розкололось серце на дві половини.